

TIL FRI KOPIERING

Nøglebegreber inden for adult development Jennifer Garvey Berger

Konstruktiv udviklingsorienteret: Dette centrale sæt af teorier er "konstruktivistisk udviklingsorienterede". Det er et begreb, der kæder to forskellige tankegange sammen. *Konstruktivister* tror ikke på, at verden er til for at blive opdaget, men at vi skaber vores verden gennem vores opdagelse af den. Mennesker får deres omgivelser til at give mening, og meningen er omgivelserne. To mennesker, der ser det samme billede forskelligt, kan rent faktisk, når de ser det, skabe to vidt forskellige billeder. *Udviklingsorienterede teoretikere* tror på, at mennesker vokser og ændrer sig over tid, og at vi går igennem kvalitativt forskellige faser, når vi vokser. Men kognitiv, moralsk og social udvikling er imidlertid ikke ligesom fysisk udvikling et spørgsmål om at vente på, at naturen går sin gang. Udvikling kan understøttes eller bremses (og i nogle grove tilfælde fastlåses) af individets livserfaringer. *Konstruktivistiske udviklingsorienterede teoretikere* tror på, at menneskers meningsskabende system vokser og ændrer sig over tid.

Information: Den nye viden, som du lægger til den nuværende *bevidsthedsform*. Nye færdigheder eller viden kan være vigtig for at holde dig ajour med den nyeste teknologi eller det seneste epokegørende arbejde inden for dit felt. Men selvom information er nyttig,

er det generelt ikke i sig selv nok til at drive vækst blandt voksne. Det, der har brug for at blive ændret, er som regel ikke, *hvad* vi ved, men *hvordan* vi ved det. Hvis der er brug for at ændre, *hvordan* vi ved noget, så har vi brug for mere end information; vi har brug for *transformation*.

Transformation: Transformation er mere end blot at fylde information i en allerede eksisterende beholder (som for eksempel din bevidsthed). Transformation handler om at ændre selve *formen* på beholderen ved for eksempel at gøre den større, mere kompleks og bedre i stand til at håndtere kompleksitet og usikkerhed. Ifølge Harvard professor Robert Kegan sker transformation lige i det øjeblik, du er blevet i stand til at træde tilbage og reflektere over noget og træffe beslutninger om det. Transformation kan ske på mange måder. En af dem er bevægelsen af forhold fra "subjekt" til "objekt" (se nedenfor). Robert Kegan siger, at transformativ læring sker, når en person ændrer "ikke bare måden, han opfører sig på, ikke bare måden, han føler på, men måden, han ved noget på – altså ikke bare hvad han ved, men *måden*, han ved det på".¹

Subjekt: Forhold, der er subjekter, bliver per definition oplevet som ubestridte. De er simpelthen en del af os selv. De kan bestå af mange forskellige ting. De kan være et relationsforhold, et personlighedstræk, en antagelse om, hvordan verden fungerer, adfærd og følelser. Du kan ikke se de forhold, der er subjekter for dig, fordi de er en del af dig. Eftersom du ikke kan se dem, så tager du dem for givet, du opfatter dem som værende sande – eller du ænser dem overhovedet ikke. Du er generelt ikke i stand til at sætte navn på forhold, der er "subjekt", og du er bestemt ikke i stand til at reflektere over dem – for det ville kræve evnen til at kunne træde tilbage og kigge på dem. Du *har* ikke noget, som er subjekt; det, som er subjekt, *har dig*. For eksempel troede jeg engang, at alle mennesker mere eller mindre

lærer på samme måde – den måde, jeg lærte på. Når de studerende kom til mig, fordi de havde vanskeligheder med en opgave eller en test, så troede jeg, at problemet lå hos *dem*. Jeg var jo så tydelig, og alligevel var de ikke i stand til at lære. Jeg kæmpede og kæmpede for at hjælpe dem med at lære, men til ingen nytte. Jeg var subjekt til min egen undervisning og mine måder at lære fra mig på. Jeg vidste ikke, at der var forskellige undervisningsstile (fordi jeg regnede med, at alle underviste og lærte ligesom mig), så jeg var magtesløs i forhold til at kunne ændre min stil for at imødekomme behovet hos forskellige elever.

Objekt: Objekt er det modsatte af subjekt. Det kan også kan være et relationsforhold, et personlighedstræk eller en overbevisning om verden. Mens forhold, som er subjekter, *har dig*, så *har* du de forhold, der er objekter. Vi har alle sammen en masse ting, der nødvendigvis er subjekter i vores verden (hvis vi brugte megen bevidst tænkning på vores antagelser om tyngdekraften, så ville vi nok ikke have tid til at sove om natten!). En del af udvikling handler om at flytte flere og flere ting fra at være subjekt til at være objekt. Jo flere forhold i dit liv, som du ser som objekter, jo mere komplekst bliver dit verdenssyn, fordi du kan se og handle på flere ting. I eksemplet ovenfor, hvor jeg kæmpede med at hjælpe mine studerende med at lære, fandt jeg ud af, at der var forskellige undervisnings- og læringsstile – og jeg fandt ud af, hvordan de relaterede til personlighedstyper. For første gang var jeg i stand til at undersøge noget, som jeg ikke vidste eksisterede: min egen undervisnings- og læringsstil. Og jeg kunne gøre noget mere for at hjælpe mine elever med at lykkes bedre. Hvad der engang var ukendt og unavngivet – subjekt – var jeg pludselig i stand til at kunne reflektere over – det blev objekt. Det mest dybtgående eksempel på en bevægelse fra subjekt til objekt er, når hele det meningsskabende system flytter sig fra det, der ubestrideligt fører mig til det, som jeg aktivt er i stand til at styre og kontrollere. Dette

MÅ FRIT KOPIERES

Vejen til fælles meningsskabelse – Selvkompleksitet, udvikling og agilitet på jobbet
© 2018 Jennifer Garvey Berger og Content Publishing ApS

skift i hele systemet fra subjekt til objekt er det, som giver form til de fem bevidsthedsformer.

Bevidsthedsformer: Der er fem bevidsthedsformer, som spænder fra en toårig til en (mest teoretisk) person godt inde i anden halvdel af sit liv.² Hver form er et kvalitativt skift i den meningskabelse og kompleksitet, der var i den forrige form. Vi giver ikke slip på det, som vi lærer i en tidligere bevidsthedsform. Nye kapaciteter vokser frem over tid som ringe i et træ, og vi inkluderer og transcenderer vores tidligere måde at få verden til at give mening på.³ Måske er noget af det allervigtigste at huske på omkring de forskellige bevidsthedsformer, at selvom de bliver mere komplekse med tiden, så er der ingen form, der ifølge sagens natur er *bedre* end nogen anden form (på samme måde som en kompleks idé ikke nødvendigvis er bedre end en simpel idé). Folk med enhver bevidsthedsform kan være venlige eller uvenlige, retfærdige eller uretfærdige, moralske eller umoralske, så det er umuligt at måle en persons værdi ved at kigge på hans eller hendes bevidsthedsform. Det er mere vigtigt at se på det *fit*, der er mellem den bevidsthedsform og den opgave, som hver person er forpligtet til at udføre. Hver af de fem bevidsthedsformer er kort beskrevet herunder, men de, som bør få den største opmærksomhed, er dem, hvor de fleste voksne mennesker bruger det meste af deres liv: den socialiserede bevidsthedsform og den selvforfattende bevidsthedsform. For at hjælpe med at forstå systemet kommer jeg til at skitsere en lille fiktiv landsby, hvis beboere repræsenterer alle fem bevidsthedsformer. Jeg giver menneskerne i landsbyen roller baseret på styrkerne ved deres særlige bevidsthedsform.

Den magiske barndoms bevidsthedsform (mest små børn): Psykolog Jean Piaget var den første til at pointere, at små børn endnu ikke er i stand til at holde fast i idéen om "varige objekter" – hvilket er tanken om, at ting i verden beholder de samme kvaliteter over tid. Når de ser

ud ad vinduet på et fly og ser, hvor små mennesker ser ud, så tror de, at menneskerne er så små. Et barn med denne bevidsthedsform tror, at andre i deres liv kan leve i deres bevidsthed, og de bliver forvirrede, når andre mennesker har anderledes meninger (for eksempel om, hvad der er den bedste farve) eller ikke er i stand til at følge med i et spil i en imaginær verden. Når vandet bliver hældt fra én beholder til en anden, og mængden af vand ser anderledes ud, så tror han, at vandet rent faktisk er vokset (eller skrumpet), og det er umuligt at overbevise ham om andet. Han tror, at han kan blive skyllet ud med badevandet, fordi han ikke kan adskille sig selv fra badevandet, der løber ud gennem afløbet. Børn med denne bevidsthedsform skal mindes om regler igen og igen, fordi de ikke er i stand til at fastholde idéerne i deres bevidsthed særlig længe. Den regel, der var i går om, at det var forbudt at tegne på væggene, eksisterer måske ikke i dag. Den magiske barndoms bevidsthedsform er en tid med magi og mysterier, eftersom verden på uforklarlig vis ændrer sig fra sekund til sekund. Hvis vi forestiller os et medlem fra vores landsby med denne bevidsthedsform, ville vi se en person, som konstant havde behov for supervision, og som endnu ikke var i stand til at styre sig selv, fordi han simpelthen ikke kunne huske lovene fra det ene øjeblik til det næste (så vi ville holde ham under tæt observation fra en voksen). Hans opgave er at lære om verden.

Den selvherskende bevidsthedsform (ældre børn 7 til 10 år, unge og nogle voksne): Når børn lærer, at objekter vedbliver med at være det samme, ligegyldigt hvad deres egen relation til objektet er (når jeg går væk fra bilen, og den ser mindre ud, så er bilen faktisk ikke skrumpet), så bliver verden mindre magisk og mere kompleks. De opdager, at de også har overbevisninger og følelser, der forbliver konstante over tid (jeg elsker chokolade, men hader kartoffelmos; jeg er super god til at stå på skøjter). Denne indsigt gør, at de ved, at andre mennesker også har meninger og holdninger, der forbliver kon-

stante. Deres konkrete forståelse gør, at de ved, at en regel i går nok også er en regel i dag. Deres orientering går på at finde ud af, hvordan man kan omgå reglen, hvis den er i vejen. Selvom de er klar over, at andre har følelser og ønsker, så er ægte empati endnu ikke muligt for dem, fordi distancen mellem deres bevidsthedsform og andres bevidsthedsform er så stor. Andre menneskers interesser er for det meste kun vigtige, hvis de kommer i vejen for interessen hos den person, som har en selvherskende bevidsthedsform. Når irriterende regler ikke bliver brudt, så skyldes det frygten for at blive opdaget. Når venner ikke lyver for hinanden, selvom de har lyst til det, så er det på grund af frygten for gengældelse. Børn – og voksne – på dette stadie er selvcentrerede, fordi deres perspektiv er det eneste, som de er i stand til at tage. En landsbybeboer med denne bevidsthedsform følger reglerne, fordi hun er bange for at blive straffet. Hvis lovene ikke følger hendes behov, og hun kan bryde dem med en minimal risiko, så gør hun det. Vi kan regne med, at hun arbejder for sine egne interesser, så vi giver hende et job, der er i hendes egen bedste interesse (som at holde en have for sin familie), og som har nogle helt klare afgrænsninger og et begrænset råderum. Vi sørger også for, at hun bliver ret godt superviseret af andre.

Den socialiserede bevidsthedsform (ældre unge og hovedparten af voksne): Mennesker med denne bevidsthedsform ser ikke længere blot andre som et middel til målet. De har nu udviklet evnen til at underordne deres ønsker i forhold til andres ønsker. Deres impulser og ønsker, som de var mere subjekt til, da de havde en mere selvherskende bevidsthedsform, er blevet til objekter for deres refleksion og beslutningstagning. De internaliserer andres følelser og er styret af de mennesker og institutioner (som en gruppe, organisation, en kirke eller et politisk parti), som er vigtigst for dem. De er i stand til at tænke abstrakt, være selvreflekterende over deres egne og andres handlinger og er dedikeret til noget, som er større end dem selv. Den store

MÅ FRIT KOPIERES

Vejen til fælles meningsskabelse – Selvkompleksitet, udvikling og effektivitet på jobbet

© 2018 Jennifer Garvey Berger og Content Publishing ApS

begrænsning ved denne bevidsthedsform sker ved konflikter mellem andre mennesker, som er vigtige for dem (eller i én vigtig relation – som en partner eller en institution, for eksempel et politisk parti). Mennesker med en socialiseret bevidsthedsform føler sig splittet i to og kan ikke finde ud af at tage en beslutning. Der er ingen mening om, hvad *jeg* vil, uden for andres forventninger og samfundsmæssige roller. Dette bliver generelt beundret hos unge, men hos voksne kan dette nogle gange blive set på som en personlighedsbrist. Kegan kommenterer det således: "Når jeg lever i denne balance som voksen, så er jeg den perfekte kandidat for træneren i assertiv kommunikation, der måske fortæller mig, at jeg har brug for at lære at tage mit eget parti, at være mere "egoistisk", mindre føjelig og så videre. Som om disse evner bare kan blive lagt til, hvem jeg så end er. Populærlitteraturen vil tale om mig, som om jeg mangler selvværd, eller karakterisere mig som en, man kan træde på, fordi jeg gerne vil have, at folk skal kunne lide mig."⁴ Kegan fortsætter med at understrege, at selve idéen om "selvværd" er upassende for dette niveau, fordi selvværd forudsætter en *intern* kilde for at have det godt med sig selv. Personer med en socialiseret bevidsthedsform har ikke et uafhængigt konstrueret selv, som de kan have det godt med. Deres værd afhænger af andre, fordi de på så mange måder er skabt af de mennesker, idéer og idealer, der er omkring dem. En landsbybeboer med denne bevidsthedsform kunne være en rollemodel⁵ for det gode borgerskab, og han følger måske reglerne ud fra loyalitet til de andre i landsbyen (eller hans religion, hans organisation eller hans familie). Han arbejder hårdt på ikke at bryde reglerne, da han ikke ønsker at føle, at han har skuffet de andre. I vores lille, homogene landsby vil en person med en socialiseret bevidsthedsform kunne besidde næsten enhver position, der ikke kræver et selvstændigt lederskab. Han kan være lærer, have sin egen virksomhed eller arbejde for militæret. Så længe han har nogen, som han respekterer, der kan hjælpe ham med at træffe de svære beslutninger, så kan han gøre næsten alt i denne landsby.

MÅ FRIT KOPIERES

Vejen til fælles meningsskabelse – Selvkompleksitet, udvikling og agilitet på jobbet
© 2018 Jennifer Garvey Berger og Content Publishing ApS

Den selvforfattende bevidsthedsform (nogle voksne): Voksne med en selvforfattende bevidsthedsform har opnået alt det, som personer med en socialiseret bevidsthedsform har, men nu har de skabt et *selv*, som eksisterer uden for dets forhold til andre. Den internalisering af andres holdninger og ønsker, som havde stor kontrol over dem, da deres meningsskabelse var mere styret af den socialiserede bevidsthedsform, er nu blevet objekt til dem. De er nu i stand til at undersøge de forskellige regelsystemer og holdninger og kan selv mediere mellem dem. Personer med en selvforfattende bevidsthedsform har et indre sæt af regler, principper og værdier – et selvstyrende system – som de bruger til at træffe deres beslutninger og mediere konflikter. I modsætning til mennesker med den tidligere selvherskende bevidsthedsform så kan personer, som er mere selvforfattende, føle empati for andre, og de kan tage andres ønsker og holdninger med i deres overvejelser, når de træffer beslutninger. I modsætning til personer med en mere socialiseret bevidsthedsform føler de sig ikke splittet i to, når de oplever modstridende holdninger blandt andre mennesker, teorier eller idéer, fordi de har deres eget system, som de træffer beslutninger med. Til gengæld føler de en indre konflikt, når deres egne indre værdier konkurrerer mod hinanden. Dette er de mennesker, vi læser om i litteraturen, som "ejer" deres arbejde, som er selvstyrende, selvmotiverende og selvvurderende. En landsbybeboer med denne bevidsthedsform ville være en god borgmester, fordi hun har sit eget indre styringssystem. Hun kunne skabe reglerne fra sit eget indre system og kæmpe hårdt for at beskytte disse regler. Denne inspiration og vejledning kunne hjælpe landsbyen med at udvikle sig uden problemer i henhold til hendes vision for landsbylivet. Den selvforfattende borgmester vil dog ikke være en fantastisk diplomat, for når andre mennesker ikke forstår eller ikke kan se behovet for at følge hendes regler, så kan hun være så optaget af sin egen måde at gøre tingene på, at hun ikke har så nemt ved at se forbindelserne mellem sine egne idéer om, hvad der er rigtigt, og hvad andre synes er rigtigt.

MÅ FRIT KOPIERES

Vejen til fælles meningsskabelse – Selvkompleksitet, udvikling og effektivitet på jobbet

© 2018 Jennifer Garvey Berger og Content Publishing ApS

Den selvtransformerende bevidsthedsform (meget få voksne):

Voksne med en selvtransformerende bevidsthedsform har opnået alt det, som personer med en selvforfattende bevidsthedsform har, men de har lært begrænsningerne ved deres eget indre system at kende – og den helt generelle begrænsning ved overhovedet at have et indre system. I stedet for at se på andre som mennesker med adskilte og forskellige indre systemer, så ser personer med en selvtransformerende bevidsthedsform på tværs af indre systemer for at finde de ligheder, der er skjult inden i det, der plejer at ligne forskelligheder. For eksempel ser de måderne, hvorpå idéer som homoseksualitet og heteroseksualitet rent faktisk skaber hinanden. De ser det faktum, at der ikke ville være et ord, der beskrev seksuelle præferencer, hvis der ikke var mere end én mulighed. Mennesker med denne bevidsthedsform er mindre tilbøjelige til at se verden i form af dikotomier og polariteter. De er mere tilbøjelige til at tro, at det, vi ofte tænker på som sort og hvidt, bare er forskellige gråtoner, hvis forskelle bliver mere fremhævet af de lyse og mørke farver rundt om dem. En landsbyboer med denne bevidsthedsform ville måske være en ældre person, hvis job det er at mediere konflikter mellem de mange landsbyboere. Selvom han generelt følger reglerne, der er udstedt af borgmesteren, så gennemskuer han, at de mange forskellige landsbyer har en variation af love, der basalt set er designet til at gøre mere eller mindre det samme, og at forskellene reelt set er meget mere ligheder, end nogen af borgmestrene er i stand til at se. Han hjælper borgmestrene med at finde et fælles ståsted, og minder dem om, at de alle er medlemmer af et større fællesskab – måske det menneskelige fællesskab eller fællesskabet på vores planet.

Pointen med det hele

Udvikling er ikke et løb til målstregen. Der er ikke en pris for at være den mest selvtransformerende, når du ligger på dit dødsleje, eller for

MÅ FRIT KOPIERES

Vejen til fælles meningsskabelse – Selvkompleksitet, udvikling og agilitet på jobbet

© 2018 Jennifer Garvey Berger og Content Publishing ApS

at være den første i din gymnasieklasse, som bliver selvforfattende. Udvikling handler ikke bare om denne teori eller om disse bevidsthedsformer. Det handler om vores rejse gennem livet; den måde, som vi kommer til at se og gense verden på.

Vi kommer ikke til at ændre verden ved at lægge mærke til andres særlige bevidsthedsform. Det kan imidlertid ændre kursen i dit liv, hvis du lægger mærke til din egen og andres sensemaking. De af os, som arbejder i dette felt, oplever, at vi selv bliver venligere over for andre. Vi bliver mindre frustrerede over menneskehedens svagheder og mere fyldt med beundring og følelser for dem, som gør deres bedste. Dette bliver en god cirkel. Vores holdning åbner os op for nye muligheder hos andre mennesker, for vores holdning medfører, at andre mennesker bliver større i vores selskab, og de bliver bevidste om disse muligheder hos sig selv. At tilbringe tid sammen med mennesker, som har fokus på at være deres største selv, er en fornøjelse, der trækker os mod at blive vores mest komplekse selv. Adult development-teorier eksisterer for at give os et indblik i, hvordan vi selv og andre får verden til at give mening lige nu, og for at vise os alle sammen en vej til nogle andre muligheder i fremtiden.

MÅ FRIT KOPIERES

Vejen til fælles meningskabelse – Selvkompleksitet, udvikling og effektivitet på jobbet
© 2018 Jennifer Garvey Berger og Content Publishing ApS

APPENDIX B – LIBBYS MANDELBRØD

Okay, jeg indrømmer, at det er en lille smule underligt at have en opskrift i denne bog, som ikke bidrager til nogens udvikling. Faktisk er det gode ved denne opskrift, at den er fedtfattig og proteinrig, og derved bidrager den faktisk *ikke* til vores vækst!

Der er mange vigtige facetter ved det at være menneske, og kompleksitet er bare en lille del af det, som *gør* livet værd at leve. Jeg kan ikke tage dig med til en fantastisk solnedgang i New Zealand eller dele duften af Det Tasmanske Hav, men jeg kan dele det vigtigste brændstof, der har givet mig energi til at skrive denne bog. Hvis du gerne vil have et udviklingsmæssigt perspektiv, så kommer det her: Du finder ikke en mere rummelig og fleksibel opskrift. Du kan gøre den til din egen ved at bruge andre nødder eller skifte farven på sukkeret, ved at tilsætte citronskal eller kandiseret ingefær. Lav skiverne så tynde eller tykke, som du allerbedst kan lide dem, og bag dem i kortere eller længere tid, end jeg anbefaler. Når du først smager dem, så vil du vide, at det nogle gange er det simple snarere end det komplekse, der *gør* livet allermost lækkert.

INGREDIENSER

3 æggehvider

100 g sukker

130 g hvedemel

145 g hele mandler

MÅ FRIT KOPIERES

Vejen til fælles meningsskabelse – Selvkompleksitet, udvikling og agilitet på jobbet

© 2018 Jennifer Garvey Berger og Content Publishing ApS

SÅDAN GØR DU

Varm ovnen til 180 grader.

Smør en bradepande (størrelse og form er ikke vigtig).

Pisk æggehviderne godt, til de er stive med små bølgebakker på.

Tilsæt langsomt sukkeret, mens du fortsætter med at piske for fuld styrke. Fortsæt, til sukkeret er opløst, og massen er glat og fast.

Tilsæt melet ad to omgange.

Tilsæt mandlerne.

Kom dejen i bradepanden, og bag den i 30 minutter, eller indtil den er gylden på toppen.

Lad kagen være i bradepanden, indtil den er afkølet, og dæk den så til, så længe du kan holde dig fra den (natten over er super, 24 timer er endnu bedre, men ofte kan jeg ikke vente så længe).

Tag en skarp kniv, og skær kagen ud i skiver i din foretrukne tykkelse.

Læg skiverne på en bageplade, og bag dem i yderligere 20-30 minutter ved 120 grader. (Tjek efter 10 minutter, at kagerne ikke er for brune. Nogle gange tager det længere tid end 20 minutter. Jeg kan bedst lide dem med ganske lidt farve, men til gengæld skal de være sprøde hele vejen igennem).

Lad dem køle af på en rist. De holder sig sikkert længe, men de forsvinder altid hurtigt hjem hos mig.